

Escola d'Educació Especial

PROPOSTA EXPERIÈNCIA 5è PREMI FEDERICO MAYOR ZARAGOZA

1. TÍTOL:

TALLERS D'EXPRESSIÓ INTERGENERACIONALS

2. JUSTIFICACIÓ:

Afortunadament fa goig constatar, tot llegint els objectius de la convocatòria a aquest premi, que des d'entitats com la vostra (amics de la UNESCO de Tortosa) es promogui el reconeixement als agents educatius que fomentin els valors i les pràctiques rellevants de participació ciutadana que tinguin la capacitat d'anar enriquint la qualitat de la vida en societat per a TOTHOM. Per a nosaltres, que som una escola d'educació especial, aquests objectius són la nostra raó de ser.

Fins fa molt poc, però, les finalitats en educació se'ns plantejaven en els termes d'aconseguir l'èxit personal, l'èxit social, l'èxit professional i l'èxit acadèmic, cosa que portava a pensar més en un egocentrisme educatiu que no pas en valorar les competències socials ni les bondats de la participació social com a finalitats en si.

De ben segur tots plegats anem sent cada vegada més realistes, més inclusivament, deixant de ser tan maximalistes, i promovent l'excel·lència entesa com a que el sistema educatiu tingués la capacitat d'aconseguir formar **TOTS** aquells que l'integren, **com a bones persones, com a bons ciutadans i com a bons treballadors, segons les possibilitats i capacitats de cadascú.**

De ben segur que moltes de les entitats que convivim i treballem amb el col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual, enfoquem cada vegada més els nostres objectius i les nostres dinàmiques a aconseguir una major presència i participació social d'aquestes persones en pro a una major, que no pas més fàcil, qualitat de vida.

Augmentar els graus d'autonomia, d'independència, d'auto regulació, gaudir de l'oci, trobar un lloc de treball, aconseguir un pis i conviure-hi amb d'altres, tenir accés als llocs comunitaris i formar part activa en associacions, en actes socials, etc. són alguns dels elements que conformen el que podríem anomenar

l'assoliment d'una **INCLUSIÓ SOCIAL ACTIVA**. De fet, res que no desitjaríem també per a qualsevol de nosaltres.

Res més important, doncs, que aquesta fita per a una escola d'educació especial com la nostra: formar l'alumnat com a **BONES PERSONES, BONS CIUTADANS I BONS TREBALLADORS** i promoure'n la seva **INCLUSIÓ SOCIAL ACTIVA**; uns nens i unes nenes, uns nois i unes noies, que, val a dir, presenten greus barreres per a l'aprenentatge i que no ho tenen fàcil a l'hora d'assolir certa participació social de qualitat.

Objectius clau per una escola que ***no tindria raó de ser sense un front comú i participatiu de tota la comunitat educativa i social propera***, amb la finalitat d'aconseguir trencar aquestes tossudes barreres per a la superació personal i per a la participació com a ciutadans de ple dret que marquen el dia a dia del nostre alumnat.

Des de ja fa força temps des de l'EEE Xaloc intentem enfocar un alt percentatge del nostre treball pedagògic des d'aquesta perspectiva.

Per fer-ho utilitzem la metodologia de **L'APRENENTATGE SERVEI** i, curs rere curs, endeguem petits (o "grans") projectes de col·laboració amb entitats solidàries o ciutadanes en els que el nostre alumnat es pugui sentir actiu, fent un servei a la comunitat, i, a l'hora, pugui anar-se formant com a persona, realitzant importants aprenentatges competencials (tan personals com socials). El fet de participar en projectes que realitzen un servei autèntic de millora de la comunitat, en els que quedi palès que l'alumnat en són part activa -amb suport que els calgui-, ajuda al canvi de visió tan necessari per tal que els nois i noies amb discapacitat intel·lectual també puguin ser tinguts en compte com a "constructors de la seva comunitat".

"Les propostes educatives d'aprenentatge servei, en contextos de treball amb nois i noies amb discapacitat, ofereixen un marc immillorable per promoure la seva formació com a persones i com a ciutadans, i per deixar enrere la visió més assistencial o passiva que es té d'ells (i que acaba sent pejorativa, assumits com a persones "no vàlides" o com a individus exclosos de la comunitat)." *APS i Educació Especial*. P. Farrés (EEE Xaloc). Text per a la 2a Jornada d'Intercanvi d'Experiències d'APS, octubre 2008

L'experiència que us presentem per optar al 5è premi Federico Mayor Zaragoza, està emmarcada, doncs, dins d'aquest rerefons teòric.

3. BREU RESUM

El treball que presentem l'emmarquem vinculat a una experiència innovadora en l'àmbit de l'educació en valors i en el procés d'inclusió social dels joves amb discapacitat intel·lectual.

Resulta ser el producte final d'uns tallers d'expressió, proposats com a activitat d'aprenentatge-servei, realitzats entre el segon i tercer trimestre d'aquest curs (2010-2011) pels 8 alumnes amb discapacitat intel·lectual del curs de formació laboral de l'ETAPA 16/ 20 de l'escola d'educació especial Xaloc de Sabadell i per 20 avis i àvies de la residència d'ancians Sabadell Gent Gran, situada al barri de la mateixa escola.

Aquesta activitat neix com a part d'un crèdit anomenat pràctiques de participació ciutadana, integrat en el seu currículum des de ja fa 10 anys i que té la finalitat de formar a l'alumnat amb discapacitat com a ciutadans actius en la societat en la qual estan portant a terme el seu procés d'inclusió.

Concretament, s'han intentat crear dinàmiques intergeneracionals potents i de sentit recíproc, en les quals nois i noies amb discapacitat ofereixen un servei per a un grup de persones grans dins d'una residència d'ancians, organitzant activitats de dinamització que els faran emplenar de manera activa, intensa i enriquidora, el seu temps lliure.

L'alumnat participant rep, prèviament, una senzilla formació en geriatria bàsica -duta a terme pel personal de la residència amb la qual tenim un conveni estable de col·laboració per realitzar-hi pràctiques que fomentin les bones pràctiques ciutadanes entre l'alumnat del centre-.

En aquest procés se'ls motiva a poder sentir-se orgullosos de ser capaços d'aportar espais i accions amb les que ompliran de joia la rutinària vida dels avis i àvies que participaran en el projecte. Alhora, els mateixos ancians, receptors del servei de dinamització proposat per l'alumnat, podran sentir-se emocionalment útils per al procés formatiu dels joves que els fan les propostes.

Com a resultat final del projecte d'aquest curs s'han realitzat 4 curtmètrages, a partir de treballar les improvisacions i els recursos de tots aquells que hi han participat. Cada curtmètrage està acompanyat dels seus "making off" respectius o petits reportatges fotogràfics que mostren, darrere la càmera, com ha estat la

producció de cada un d'ells. Les pel·lícules treballades i que hem convertit en curts protagonitzats per l'alumnat i els avis, han estat:

- El gran dictador
- The kid (“el noi”)
- La violetera
- Superman

La selecció de les pel·lícules, els guions, el contingut, l'attrezzo, els decorats, la filmació, la fotografia i el muntatge han servit perquè l'alumnat i la gent gran hagin assumit un paper important en totes les parts d'aquest projecte.

Els resultats videogràfics del projecte es poden veure en el bloc de l'escola (<http://blocs.xtec.cat/etapa1620/2011/06/19/aprenentatge-servei-amb-els-avis-de-la-residencia-sabadell-gent-gran>)

També podeu veure un resum fotogràfic d'una de les activitats paral·leles realitzades al llarg de l'activitat: tallers dins de la Festa de la “feria de abril” a la Residència Sabadell Gent Gran (http://youtu.be/g_GYIYv0bEM)

També hem elaborat altres filmacions de les diferents activitats d'improvisació dels avis i dels alumnes al llarg dels tallers realitzats, la llargada de les quals ens impedeix publicar-les a la xarxa (tanmateix si les voleu visualitzar estan a la vostra disposició i us les enviarem) .

Aquesta experiència ha estat publicitada a la revista que la Corporació Sanitària Parc Taulí treu a la llum mensualment anomenada “la Xarxa del Parc Taulí” en el seu núm. 294 (http://www.tauli.cat/laxarxa/documents/Sgg_xarxa294.htm)

Creiem que aquest treball mereix ser presentat en la 5è premi Francisco Mayor Zaragoza pels següents motius:

Perquè està recolzat sobre unes bases teòriques estables i presents en el Projecte Educatiu del nostre centre, com a integrant de la seva visió des del curs 2008-2009, emmarcades en les teories de la prosocialitat i en el que es coneix com a propostes d'aprenentatge-servei. També perquè té com a objectiu últim la ***inclusió social de joves amb discapacitat intel·lectual però des d'un punt de vista actiu: tenint sempre present que ells han de ser ciutadans que***

participin activament en la construcció de la seva societat i no uns mers receptors de serveis donades les seves discapacitats sobrevingudes.

Perquè ha aconseguit una bona execució de les propostes, compartida per totes les parts, i en la qual ha participat tothom, en més o menys grau, depenent de les seves capacitats.

Perquè ha aconseguit una qualitat en el procés i en els resultats envejable per a qualsevol projecte que tingui pretensions d'excel·lència pedagògica, i un impacte notable en tots aquells que hi hem pogut participar -tant emocionalment com pel que fa al servei realitzat i als aprenentatges duts a terme-.

Perquè, donat l'èxit obtingut, s'ha acordat, entre ambdues parts, repetir el projecte aquest curs 2011-2012 (fent-hi les modificacions que calgui, depenent de l'alumnat i dels avis receptors del servei que enguany hi participin).

4. DADES GENERALS DEL CENTRE I DE L'ALTRA ENTITAT PARTICIPANT

ESCOLA D'EDUCACIÓ ESPECIAL XALOC

Adreça: carrer de PUIG MAJOR, 63

Població: SABADELL

Codi postal: 08207

Telèfon: 937258395

SABADELL GENT GRAN , CRENTRE DE SERVEIS (corp. Sanitària Parc Taulí)

Adreça: Collsalarca, 209 - 239

Població: SABADELL

Codi postal: 08207

Telèfon: 937234573

5. EDAT I NIVELL ESCOLAR I ÀMBIT EDUCATIU DELS PARTICIPANTS

Un grup de 8 nois i noies de 18 i 19 anys, amb discapacitat intel·lectual entre lleu i mitja, participants de l'Etapa 16-20 de l'EEE Xaloc cursant un Programa de Qualificació Professional Inicial d'hostaleria.

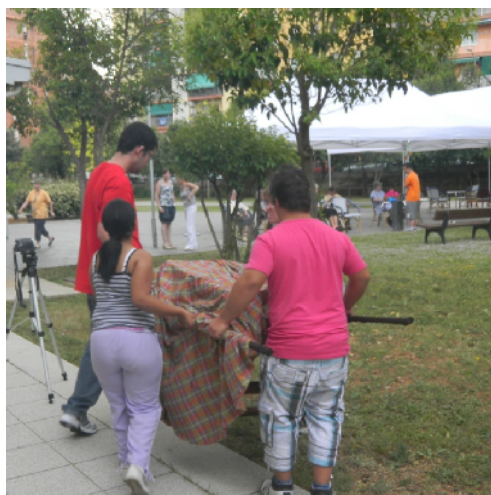
6. CARACTERÍSTIQUES DE LES PERSONES DESTINATÀRIES DEL SERVEI

Un grup de 20 avis i àvies residents i/o usuaris del centre d'activitats diürnes, escollits pel personal geriàtric de referència, entre 68 i 92 anys d'edat, de manera que tots tenien una mínima autonomia d'autocura i de desplaçament, encara que fos en cadira de rodes, i que no requerissin d'un suport extensiu o penetrant.

7. OBJECTIUS I TIPOLOGIA DELS APRENENTATGES

Dins del crèdit de pràctiques de participació ciutadana amb aquest projecte volíem aconseguir:

- Potenciar les habilitats socials i comunicatives per afavorir el "saber estar", respecte a la pròpia persona i a les altres, tot actuant de manera apropiada a cada situació.
- Assumir uns coneixements bàsics de geriatria a l'entorn de la situació, de les característiques, de les necessitats i del tracte adequat a la gent gran en situació residencial.
- Agafar experiència en el tracte amb els ancians, com a possible activitat ciutadana solidària a realitzar una vegada l'alumnat estigui incorporat al món laboral.
- Sentir-se orgullosos de les seves capacitats i competències per ajudar a d'altres persones amb necessitats específiques.

8. OBJECTIUS DEL SERVEI PROPOSAT

Realitzant aquest servei cada divendres pel matí al llarg dels darrers trimestres del curs preteníem que els avis i les àvies:

- Exercitessin l'expressió i la memòria tant verbal com gestual.
- Que experimentessin entorns distesos, actius i divertits on poder desenvolupar les capacitats residuals que molts d'ells encara disposen (com les habilitats manuals i artístiques, l'expressió oral, el cant, el ball, etc).

- Que coneguessin les limitacions i que assumissin, a l'hora, les habilitats, capacitats i competències dels seus “companys de viatge” en aquesta experiència, i així sentir-se també orgullosos de poder-los aportar experiències útils per a la seva formació cap a la transició cap a l'adulthood, al món del treball i a ciutadania activa.

9. CALENDARI I DESCRIPCIÓ DE LES FASES

Cal dir, abans de començar, que entre les dues entitats hi ha establerta una relació estable des del curs 2003-2004 (enguany farà 9 cursos) en la que, a partir d'un conveni anual, es preveu la realització de pràctiques de participació ciutadana per part de l'alumnat de l'EEE XALOC en la dinamització d'activitats per als ancians residents.

Gener de 2011 (dos divendres) - FASE DE FORMACIÓ

Com a inici del projecte d'aquest curs es van programar dues sessions de formació de dues hores, dutes a terme per personal geriàtric de la residència on, en primer lloc s'exposava, amb un llenguatge molt senzill, les característiques del què suposa envellir i els aspectes bàsics a

tenir en compte a l'hora de tractar amb la gent gran; i, en segon lloc, ens facilitaven una visita guiada a tots els espais de la residència. (Disposem del Power Point que van utilitzar en la formació)

Febrer i Març de 2011 (vuit divendres -4 sessions per grup-) – FASE DE CONEIXEMENT MUTU I D'EXERCITACIÓ DELS PROCESSOS VERBALS I GESTUALS

Vàrem partir el grup d'alumnes i el grup d'avis en dos, quedant dos grups de 4 alumnes per 10 avis cadascun, amb el suport del tutor, una educadora i dues

auxiliars geriàtriques, alternant-se cada quinze dies les dinàmiques a aportar. Les sessions van ser d'una hora i mitja.

Un divendres el primer grup proposava l'activitat al seu grup d'avis i, mentrestant l'altre grup d'alumnes es quedava a l'escola preparant l'activitat per als avis dels quals s'havien fet responsables, per tal de dur-la a terme el següent divendres. I així successivament.

Va iniciar aquesta fase amb dues sessions proposant tallers de memòria, on s'posava molt èmfasi en l'expressió oral i gestual:

- Una vegada fetes les presentacions pertinents i l'explicació dels objectius del taller es van realitzar unes activitats a l'entorn de fotografies pròpies de la seva joventut on havien d'explicar els records que els generaven.
- Una activitat estil "Memory" amb les seves pròpies fotos en primer pla de les cares (que van elaborar els mateixos alumnes i vàrem regalar a la Residència per tal que hi poguessin anar jugant).
- Unes activitats de representació gestual i mim a partir d'imatges d'accions, oficis o expressions emotives.

Les dues darreres sessions consistiren en que tothom qui participava en les mateixes (personal educatiu, alumnat, i avis) havíem de preparar-nos unes improvisacions i expressar-les davant de tot el grup. Les mateixes van ser gravades en vídeo i en vam fer el passi el darrer divendres del trimestre tots els dos grups junts. Aquesta activitat ens va servir per escollir quins serien els personatges i actors principals dels curtmetratges que volíem produir.

Les improvisacions van consistir bàsicament, per part dels avis, d'una explicació oral i gestual dels seus antics oficis, d'experiències vitals, recital de poesies, alguna cançó i acudits acompanyats d'expressió gestual. Per part de l'alumnat, balls i representació d'acudits utilitzant el mim. Per part del personal de geriatria i educatiu es va fer una poesia mimada, unes cançons i una escena de clown. Totes aquestes "expressions artístiques" es conserven guardades en un DVD d'una durada de 50 minuts que també es va obsequiar als avis de la Residència.

Abril de 2011– FASE D'ELECCIÓ DE LES PEL·LÍCULES

El primer divendres no es va fer activitat a la residència i els alumnes ens vam dedicar a cercar per Internet i a preguntar a familiars i amics, quines pel·lícules “antigues” podrien conèixer els avis i els podria agradar intentar reproduir-les. Finalment vam triar:

EL NOI “THE KID” de Charles Chaplin.

EL GRAN DICTADOR de Charles Chaplin

SUPERMAN de [Richard Donner](#) (protagonitzada per Ch. Reeve)

LA VIOLETERA de [L.C. Amadori](#) (protagonitzada per Sara Montiel)

També Vam haver de treballar els continguts de les mateixes perquè hi havia fets històrics i de costum de l'època que desconexíem. Mentrestant els avis i el personal geriàtric van preparar una Fèria d'Abril molt especial en la que ens van convidar a participar i a aportar-hi també un dels nostres

tallers. (També disposem d'un recull fotogràfic d'aquesta festa elaborat per un dels nostres alumnes amb el programa Windows Movie Maker).

D'Abril a Juny– FASE DE PRODUCCIÓ DELS 4 CURTMETRATGES (GUIONATGE, ATTREZZO, FILMACIÓ I MUNTATGE)

Ens vam repartir el procés de la següent manera:

Al llarg de la setmana els alumnes, a l'estona del crèdit de llenguatge i amb el suport del tutor i l'educadora, preparàvem el que seria el senzill guió del curtmetratge, a l'estil d'uns “gags” de màxim 5 minuts i els hi fèiem arribar a les auxiliars geriàtriques a través d'un e-mail.

També, coordinadament amb el personal de la residència, elegíem quins serien els actors i actrius principals. Mentrestant els avis, amb el suport del personal de la residència, visionaven la pel·lícula i preparaven el plató o els entorns on faríem les gravacions.

Vam destinar dos divendres a la gravació de cada curtmetratge.

També vam proposar a dos alumnes que anessin fent un reportatge fotogràfic darrera la càmera per aconseguir elaborar un “making off” que afegiríem en el recull de les filmacions. El muntatge final de les pel·lícules va anar a càrrec del tutor dels alumnes amb el suport de l'educadora. El muntatge dels

“making off” van anar a càrrec de l'alumnat i el van fer a l'hora del crèdit d'informàtica on ja havien treballat amb el programa Windows Movie Maker.

Vam destinar el darrer divendres del curs a visionar els curtmetratges i a fer la festa de comiat dels tallers d'expressió. Tothom va quedar amb moltes ganes de repetir l'experiència enguany.

10.CLOENDA

En un moment en que la societat, en general, i els mitjans de comunicació, en particular, fomenten uns valors moltes vegades oposats als que s'intenten mobilitzar dins les institucions educatives, promoure propostes pedagògiques amb la pretensió d'unir esforços per tractar que els màxims agents de les escoles (alumnes, escola, família), i altres organitzacions de la comunitat, comparteixin fites comunes a l'entorn de la superació de les barreres per a la participació social de qualsevol persona que presenta dificultats en l'accés a les oportunitats vitals que defineixen una ciutadania plena, i consolidar sinèrgies per intentar portar aquestes fites endavant, creiem que esdevé un treball molt enriquidor .

Estem convençuts que amb experiències com la que us hem presentat aportem un granet de sorra en aquest sentit.

Només treballant plegats generem força i poder per canviar les coses.

PERE FARRÉS BERENGUER
ESCOLA D'EDUCACIÓ ESPECIAL XALOC